

4.1n - 100 - 00'00
2012

דברים יפים: על חווית הקריאה של הספר "מוסיקה"

הניסיון של משורר, מעולה ככל שיהיה, לכתוב פרוזה, או של סופר לכתוב שירה, לא תמיד צולח, לפחות ניכר הברל רב בין המיומנות בסוגה בה התמחה לבין המיומנות בסוגה החדשה. חששתי שכך יעלה בגורלו של קובץ הסיפורים "מוסיקה", ספרה הראשון של משוררת. החשש שלי התברר לחלוטין: הספר "מוסיקה" הוא ספר משובח שהסב לי עונג וסיפוק רב לא פחות ממה שמעניקה לי שירתה.

כחובב סוגת הסיפורים הקצרים – וכמוני יש רבים – כמעט שאיני מוצא בחנויות הספרים את הסוגה הזאת. הרעה הרווחת היא שהוצאות הספרים נמנעות מפרסום ספרים כאלה מכיוון שאין להם ביקוש. בעיני זוהי טעות מצערת, והספר "מוסיקה" הוא ההוכחה לכך.

השופטים שזיכו את חמוטל בר-יוסף בפרס אס"י כתבו בנימוקים לפרס, שהיא מפליאה ביכולת לדובב את הגיבורים שלה והיא מטיבה להמחיש את עולמם הפנימי המורכב. כשקראתי זאת על גבי הכריכה האחורית של הספר, נזכרתי בפגישתי הראשונה עם חמוטל. הכנתי עצמי לשיחה על שירה, אך כבר בתחילת השיחה היא אמרה לי – "השירה היא לא העניין החשוב ביותר, האנשים הם המעניינים". ואמנם הגיבורים של סיפוריה, שהם בעצם אנטי גיבורים, מעניינים, מורכבים, אותנטיים והיא "מדברת אותם" בשפתם.

הספר כולל 18 סיפורים, ומהם אהבתי במיוחד את הסיפור "דברים יפים". הסיפור הזה מייצג את האיכות הגבוהה של כל הסיפורים, וכל מה שאכתוב עליו נכון במידה זו או אחרת לגבי יתר הסיפורים, בהקשר המיוחד לכל סיפור.

"דברים יפים" עוסק בשלושה זוגות הגרים בשלוש קומות בבנין בירושלים ("העיר שעל ההר", בשפת המספרת) של תחילת שנות השבעים, בטרם היה בכל בית טלפון. בקומת הקרקע גרה המספרת ובעלה, אישה בשנות הארבעים, משכילה (היא למדה הנדסת מזון), הבעל עוסק בייצור מזגנים ויש להם ילד וכלב. בקומה השנייה גר זוג צעיר ובקומה השלישית – זוג מיוצאי אירופה המתקרבים לשנתם השבעים ומבלים את רוב זמנם בריב מתמיד, כפי שאומרת האישה על בן זוגה: "שילך לבקר את החברים שלו גבר שלא יודע ליהנות משום דבר, רק לריב, זה מה שהוא אוהב".

המספרת ובעלה גרו בשיכון מול הים, ובלחץ האישה עקרו לירושלים, משום שהיא הייתה משוכנעת ששם כל הרברים יפים יותר, כמו למשל השלג, אותו היא מבטיחה לבנה שיראה בעיר שעל ההר. וכך מתחיל הסיפור: "בעלי אוהב את הים. הסתכלי וטראי כמה שהוא יפה, כל יום יש לו צבע אחר, ריח אחר, הוא אומר לי כל שבת ומנשק אותי בשעה שבע ורבע בבוקר, כשאנחנו רצים על החוף. כל שבת כמעט הוא אומר לי את זה, אבל אני ממשיכה לאהוב את העיר שעל ההר". כבר ביום הראשון בדירתם החדשה בקומת הקרקע הם סובלים מרעשים מטרידים הבאים מהשכנים הגרים בקומות שמעליהם (זהו חלק מה"מוסיקה" שמלווה את הסיפור הזה). הניסיונות של המספרת ובן זוגה להפסיק את הרעש נתקלים בהתנגדות, המתוארת בדרך שובת

לב ומלאה הומור, עד שבאמצע הסיפור מתרחשת דרמה הגורמת למהפך בכל מה שחשבנו על היחסים בין הדמויות ובעיקר בכל מה שחשבנו ל"דברים יפים".

הסיפור "דברים יפים", כמו גם יתר הסיפורים בספר, מכיל עולם ומלואו: העלילה זורמת ומעניינת ללא פיסקה אחת משעממת, יש בו אהבה, דרמה והומור מפתיע שגורם לצחוק מתפרץ. הסיפור כמו הספר כולו כתוב בשפה אותנטית, "בשפת האנשים", אך בלי ליפול לשפה עילגת, עד שהקורא משתכנע שהסיפורים התרחשו במציאות. למה עוד זקוק הקורא המבקש להתנתק משגרת יומו ולחדור אל עולמם של "האחרים"? התחושה שקיבלתי תוך כרי קריאה הייתה כמו של צפייה בסרט. הדמויות בסיפור אותנטיות להפליא, עד כי נדמה שנשלפו מהחיים והובאו לסיפור. המספרת ציירה אותן נטולות תיוגים שחוקים וקלישאות המקובלים בספרות, והן מעוררות אמפתיה והזדהות.

בסופו של הסיפור נסגר מעגל נפתח פתח רחב להרהורים רבים של הקורא אודות מחשבתה של המספרת, יחסיה המורכבים עם בעלה והמשמעות של המושג "דברים יפים". וכך מסתיים הסיפור: "בשבת ירד שלג. כל הבוקר עמדתי ליד החלון עם הילד והדלקתי סיגריה בסיגריה, בעלי המשיך לישון עד הצהריים. הסתכלנו באדים שהיו נדחפים בכוח כלפי מעלה מגזע העץ הכרות שבחצר, והרגשתי שאנחנו קלים וכאילו גם כן מתאדים".

* דברים שנאמרו בערב השקת הספר – "מוסיקה".

